

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Kunta- ja aluehallinto-osasto

MUISTIO

2.6.2017

MAAKUNTATALOUDEN JA SIIHEN LIITTYVIEN YHTEISTYÖPROSESSIEN SIMULOINNIN SUUNNITELMA	3
1 Simuloinnin tausta ja tavoitteet.....	3
2 Maakuntatalouden simulointi.....	4
2.1 Simuloinnin aloitustilaisuus	4
2.2 Maakuntalain mukaisen neuvottelun simulointi	5
2.3 Yleiskatteisen rahoituksen simulointi	6
2.4 Ministeriöiden yhteistyön simulointi	7
3 Poikkihallinnollisten yhteistyöprosessien simulointi.....	8
3.1 Sote-ohjauksen simulointi.....	8
3.1.1 Harjoituksen tavoitteet	9
3.1.2 Harjoituksen toteuttaminen	9
3.1.3 Mitä tuloksia tavoitellaan.....	10
3.1.4 Aikataulu ja tapahtumat	11
3.1.5 Muuta huomioitavaa	12
3.2 Valtion ja maakuntien keskustelut aluekehittämisestä.....	12
3.2.1 Tilannekuvan valmistelu	13
3.2.2 Toteutuksen seuraavat askeleet.....	13
3.3 Pelastustoimen ohjauksen simulointi.....	14
3.3.1 Lähtökohdat	14
3.3.2 Simuloinnin/ Harjoituksen tavoitteet ja tehtävät.....	15
3.3.3 Harjoituksen toteuttaminen	16
3.3.4 Varautumisen alueellinen yhteensovittaminen, simulointi	17
3.3.5 Aikataulu ja tapahtumat	17
3.3.6 Muuta huomioitavaa	18
4 Hallinnonalojen yhteistyöprosessit maakuntien kanssa.....	18
4.1 Simulointi LVM:n hallinnonalalla	18
4.2 Simulointi MMM:n hallinnonalalla	21
4.2.1 Strategiapäivä.....	21
4.2.2 Substanssikeskustelut jokaisen maakunnan kanssa	21
4.2.3 Sopimukset.....	21

4.2.4	Informaatio-ohjaus	22
4.2.5	JTS-ehdotus.....	22
4.2.6	Erillismomentit.....	22
4.3	Simulointi YM:n hallinnonalalla	22
5	Simulointi palvelukeskuksissa	23
5.1	Henkilöstö- ja taloushallinnon palvelukeskuksen simulointi.....	23
5.1.1	Talouden simulointi	24
5.2	ICT-palvelukeskuksen simulointi	25
5.3	Toimitilapalvelukeskuksen simulointi	28
6	Simulointi maakunnissa	29
6.1	Simuloinnin toteutus ja aikataulu maakunnissa	29
6.2	Maakuntien näkökulmasta huomioitavaa.....	30
7	Simuloinnin tapahtumat aikajanalla.....	31
8	Simuloinnin dokumentointi.....	31

MAAKUNTATALOUDEN JA SIIHEN LIITTYVIEN YHTEISTYÖPROSESSIN SIMULOINNIN SUUNNITELMA

1 Simuloinnin tausta ja tavoitteet

Tässä muistiossa kuvataan maakuntien talouden sekä siihen liittyvien yhteistyöprosessien simulointia. Muistio muodostaa suunnitelman siitä, miten näitä asioita simuloidaan syyskuun 2017 ja kesäkuun 2018 välillä.

Muistio on laadittu yhteistyönä, jota on koordinoanut valtiovarainministeriö. Laatimiseen ovat osallistuneet maakunnat suuralueiden kautta, Suomen kuntaliitto ja ministeriöistä sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, sisäministeriö ja ympäristöministeriö sekä talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus, ICT-palvelukeskus ja maakuntien tilakeskus.

Maakuntien toiminnan käynnistämistä tuetaan reformiministeriryhmän 18.5.2017 hyväksymässä maakunta- ja sote-uudistuksen toimeenpanon runkosuunnitelmassa. Maakuntatalouden simuloinnin suunnitelma täydentää runkosuunnitelmaa ja maakuntien muutostukea.

Maakuntatalouden simuloinnin toteuttamista on käsitelty maakuntauudistuksen valmisteluryhmissä sekä projektiryhmässä, jossa sen toteuttaminen hyväksyttiin. Simuloinnin suunnitteluun ovat osallistuneet kaikki ne ministeriöt, joiden hallinnonalojen tehtäviä maakunnat alkavat hoitaa. Maakuntien osallistuminen suunnitteluun on järjestetty suuralueittain niin, että kutakin neljästä suuralueesta on edustanut yksi maakunta.

Keskushallinnossa simuloidaan yleiskatteisen rahoituksen laskentaa ja jakamista, näihin liittyvää päätöksentekoa, erillismomenttien rahoituksen jakamista, yhteisen näkemyksen luomista rahoituksen kokonaisuudesta ja sopeuttamisurasta sekä ohjausprosessin ja siihen liittyvien neuvottelujen ja keskustelujen toteuttamista.

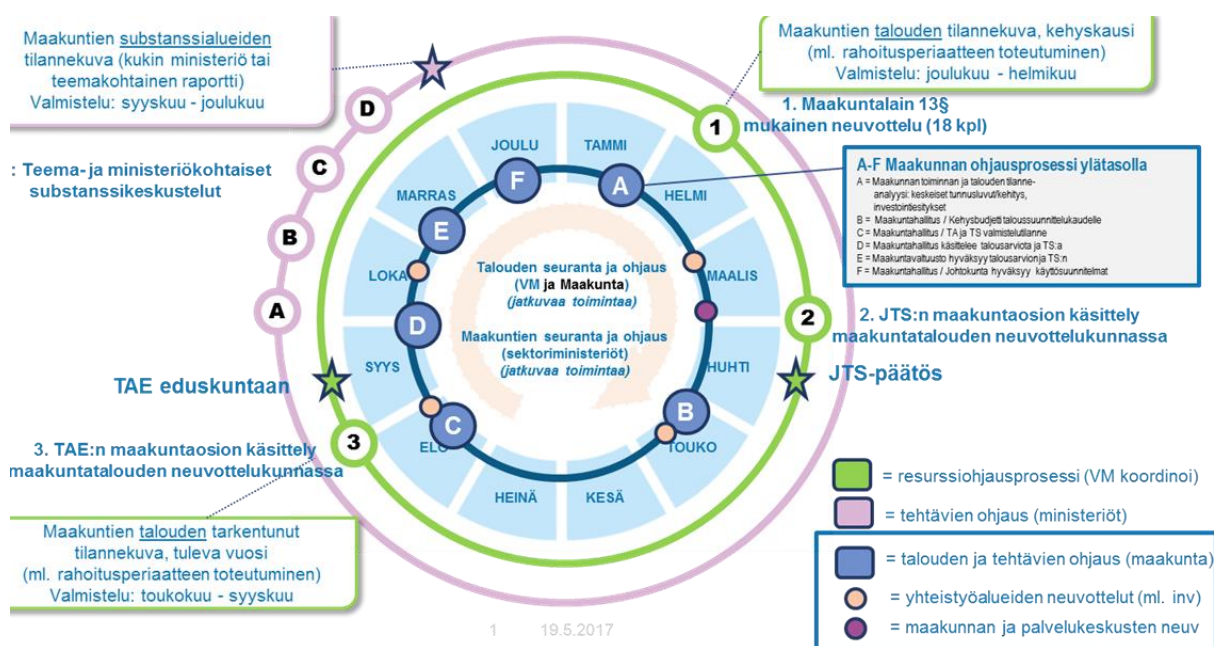
Maakunnissa simuloidaan maakunnan taloudellista päätöksentekoa ja voimavarojen allokointia, ohjausprosessin ja siihen liittyvien neuvottelujen ja keskustelujen toteuttamista, maakunnan sisäisiä talous- ja ohjausprosesseja, arvioidaan eri toimintojen määrärahatarpeita, verrataan vuoden 2018 toteutunutta simuloituun rahoitukseen sekä arvioidaan omia sopeuttamistarpeita rahoituksen näkökulmasta.

Simuloinnin avulla

- otetaan haltuun maakuntien talous- ja ohjausprosessi keskushallinnossa ja maakunnissa,
- maakunnissa pienennetään virheitä ja epätarkkuuksia budjetoinnissa ensimmäisinä vuosina,
- saadaan maakunnittaisia arvioita uudistukseen liittyvistä väistämättömistä siirtymäkustannuksista

- saadaan maakunnittain näkemys rahoituksen riittävydestä ja sopeutustarpeista ensimmäisenä vuotena,
- ohjausprosessi toimii tehokkaasti heti toiminnan alkaessa ja ohjauksen sisältöjä saadaan täsmennettyä ennen ensimmäistä toimintavuotta,
- saadaan kokemusperäistä tietoa talouspäätöksien tekemisestä uudessa järjestelmässä, sekä
- saadaan tietoa talous- ja ohjausprosessien sisällöllisestä ja aikataulullisesta toimivuudesta ja niiden vaatimuksista.

Simuloinnilla on tärkeä merkitys myös ministeriössä tapahtuvan valmistelulle ennen pysyviä ohjaus- ja vuorovaikutuskäytäntöjä. Myös simuloinnin viestinnällinen ja sitouttava merkitys on suuri.

1. Mahdollinen hahmotus talouden ohjausprosesseista

2 Maakuntatalouden simulointi

2.1 Simuloinnin aloitustilaisuus

Simuloinnin aloitustilaisuuden tarkoituksena on jakaa simulointiin osallistuville oikea ja ajantasainen tieto rahoitusjärjestelmästä, päätöksenteon tilanteesta sekä toimeenpanton valmistelusta. Tavoitteena on, että kaikilla tahoilla on riittävän yhtenevä käsitys rahoitus- ja ohjausjärjestelmään liittyvistä periaatteista ja käytännöistä ennen simuloinnin aloittamista.

Aloitustilaisuus on tarkoitettu simulointiin osallistuville kunnissa, maakunnissa tai valtion hallinnossa työskenteleville henkilöille. Maakuntien valmistelua hoitavat tahot

päättävät maakuntien osalta osallistujansa. Järjestetään osallistumismahdollisuus myös etäyhteydellä.

Aloitustilaisuus voi olla maksimissaan yhden työpäivän mittainen ja olosuhteiden olisi oltava sellaiset, että osallistujat voivat keskittyä ohjelmaan täysipainoisesti.

Aloitustilaisuuden ajankohta on joko elokuun loppupuoli tai syyskuun alkupuoli. Ajankohtaan voi vaikuttaa maakuntien väliaikaishallintojen aloitushetki sekä valtion talousarvion valmistelun aikataulu. Päivän sisällöissä on otettava huomioon, että tässä vaiheessa osa lainsäädännöstä on vielä käsittelemättä.

Aloitustilaisuudessa käsiteltäviä teemoja ovat seuraavat:

- simuloinnin yleiskuvaus ja tavoitteet
- yleiskuva maakuntien ohjauksesta ja rahoituksesta (ml. ohjausta ja rahoitusta koskeva sääntely)
- maakuntien valtion rahoitus (sis. yleiskatteellinen rahoitus ja erillisrahoitus) ja sen maakunnittainen kohdentaminen
- yleiskatteinen rahoitus siirtymäkaudella
- yleiskuvaus tietopohjia ja taloushallinnon menettelyjä koskevasta valmistelusta

Aloitustilaisuuden koordinaatiosta ja yleisestä valmistelusta vastaa VM ja muut ministeriöt osaltaan sisällön tuottamisesta ohjaukseen ja erillisrahoitukseen osaltaan. Ohjelma, ajankohta ja paikka on oltava selvillä kesäkuun aikana. Varaudutaan noin 200 hengen tilaisuuteen.

2.2 Maakuntalain mukaisen neuvottelun simulointi

Neuvottelu simuloidaan koulutus- ja keskustelutilaisuutena, koska edellytyksiä varsinaisen neuvottelun simuloinnille ei todennäköisesti esimerkiksi tietopohjan osalta pystytä saavuttamaan ennen syksyä. Tilaisuus järjestetään syksyn aikana. Tilaisuus suunnitellaan niin, että osallistujat ovat mahdollisimman aktiivisessa roolissa.

Tilaisuuteen osallistuu maakuntien ja valtiovarainministeriön henkilöstöä.

Tilaisuus on maksimissaan yhden työpäivän mittainen ja se järjestetään niin, että osallistujat voivat keskittyä esillä olevaan asiaan koko tilaisuuden ajan. Tilaisuuden ajankohta valitaan niin, että toiminnallisia keskusteluja simuloiva tilaisuus on ennen tätä.

Tilaisuudessa käsitellään seuraavia teemoja:

- Mitkä asiat ovat neuvottelun kohteena
  - o Tilannekuva: rahoituksen riittävyys ja tarvittava sopeuttaminen, talouteen vaikuttavat muutokset, investoinnit, siirtymäkauden menettelyt
  - o Mikä on neuvottelun ”lopputuote”
- Toiminnallisten keskustelujen, sote-ohjaustapahtumien ja neuvottelujen yhteydet
  - o Miten neuvotteluun valmistaudutaan
- Neuvotteluihin tarvittava tietopohja
  - o Mikä on tavoitetila ja mikä on mahdollista aluksi

- Mistä tiedot tulevat neuvotteluihin, miten ne saadaan yhteisiksi
- Investointien ohjaus neuvottelumenettelyssä
- Jatkuva prosessi ja yhteydenpito neuvottelujen välillä
  - Ketkä tekevät, mitä tietoja kulkee ja miten
  - Yhteistyön muodot ministeriöiden ja maakuntien kesken
  - Neuvottelukunnan rooli
- Lainsäädännön ja ympäristön muutokset neuvottelujen osana
- Erityistilanteet
  - Tilapäiset vaikeudet, maakuntaselvitykset, muutuskustannukset
- Miten käytännössä hoidetaan 18 neuvottelua helmikuussa 2018?

Tilaisuuden valmistelun pääpaino on VM:ssä, mutta kriteereiden ja jatkuvan prosessin osalta tarvittaneen jonkun verran muidenkin ministeriöiden panosta. TEM:n kanssa on oltava hyvä yhteistyö kahden simulointitapahtuman yhteensovittamisessa.

Jos osallistujat halutaan aktivoida kunnolla paitsi yksilöinä myös tulevana maakuntina, tulee tilaisuuden yksityiskohtien olla valmiita etukäteen niin, että maakuntien ihmiset voivat rakentaa omat kontribuutionsa etukäteen.

Juoksutus voi mennä niin, että kukin aihepiiri avataan ensin asiantuntijoiden toimesta ja sen pohjalta on joku ryhmässä tai yhdessä tehtävä mietintä ja sitten yhteinen keskustelu. Ministeriöstä osallistuvat henkilöt selviävät tilaisuuden valmistelussa, joka tapahtuu VM:n omana prosessina.

2.3 Yleiskatteisen rahoituksen simulointi

Simuloinnissa maakuntien yleiskatteellisen rahoituksen tasona käytetään JTS:n tason lukuja maakuntien rahoituksesta vuosina 2019 – 2021. JTS:n lukujen pohjalta simulointia varten tehdään rahoituslain mukainen maakunnittainen laskelma. Huomioitavaa on, että laskelma on arvio rahoituksesta eli siihen sisältyy laskennallisia oletuksia. Laskelma on siis suuntaa-antava.

Tällä hetkellä rahoitukseen liittyviä asioita on jonkin verran auki. Näiden edistyminen huomioidaan rahoituslaskelmissa. Jos laskennan aikana asioita on edelleen auki, tämä ilmaistaan laskelmissa. Tällä hetkellä auki olevia asioita ovat:

- toimeentulotuen rahoitusvastuu
- työllisyyden hoidon kustannusvastuu

Lisäksi nykyisissä laskelmissa on virheellisiä lähtökohtia pelastustoimen talousarvioletiedoissa sekä oppilas- ja opiskelijahuollon kustannuksissa. Nämä korjataan laskelmiin.

Yleiskatteinen rahoitus jaetaan säädettyjen kriteerien perusteella. Tiedot kriteerien arvoista saadaan yleisistä tilastoista ja ao. ministeriöiltä (STM, MMM, TEM). Kriteerien lukuarvojen muodostuminen ja niillä tehtävä laskenta kerrotaan auki jakopaperissa. Laskelmassa otetaan huomioon siirtymäajan säännökset.

Maakunnille toimitetaan laskelma, joka sisältää sen perusteet, lyhyen selostuksen laskennan tavasta ja lähtöarvoista, sekä momentin että maakunnan kokonaissumman.

HUOM!!!! Uudellemaalle tehdään vielä laskennallinen kasvupalvelurahoituksen erotaminen. Kasvupalvelukuntayhtymän tulisi osallistua simulointiin.

Yleiskatteista rahoitusta koskevat mittarit ja indikaattorit valmistuvat työryhmistä vuoden 2017 aikana ja ne toimitetaan maakunnille niiden valmistuttua. Järjestetäänkö niiden osalta joku yhteinen tilaisuus, ratkaistaan tarpeiden ja mahdollisuuksien perusteella alkuvuodesta 2018.

Vuotta 2019 koskevan laskelman lisäksi laaditaan vuoden 2017 aikana siirtymäkauden trendilaskelma kullekin maakunnalle. Maakuntaindeksin kehitykseen arviointiin käytetään olemassa olevia talousennusteita, väestömuutoksiin väestöennusteita ja kriteerien muutoksiin saatavissa olevia kyseisiä ilmiöitä koskevia ennusteita. Laskelmat toimitetaan maakunnille tammikuussa 2018.

Laskenta tehdään yhteistyössä STM:n, MMM:n, TEM:n ja Kuntaliiton kanssa. VM:ssä osallistuvat KAO, BO ja KO.

2.4 Ministeriöiden yhteistyön simulointi

Toimialakohtaisista keskusteluista ja neuvotteluista siirtyä asioita JTS-prosessiin, jos ministeriöt tekevät niistä ehdotuksia julkisen talouden suunnitelmaan. Maakuntalain mukaan JTS-valmistelua ja ministeriöissä tapahtuvaa talouden ja toiminnan suunnittelua varten kukin maakuntien tehtävien ohjaamisesta vastaava ministeriö valmistelee toimialansa tehtävien ja kustannusten arvioinnin. Järjestelmän toimivuuden kannalta on tärkeää, että valtioneuvoston piirissä on riittävän yhtenäinen käsitys vallitsevasta tilanteesta ja sen edellyttämistä toimenpiteistä. Vastaavanlaista ohjausta ei ole toteutettu aikaisemmin.

Ohjauksen kokonaisuuden ja ministeriöiden yhteistyön valmistelu on toistaiseksi melko alkuvaiheissaan, eikä edellytyksiä varsinaiseen järjestelmän kokeilemiseen ole vielä. Simuloinnin yhteydessä onkin tarkoituksenmukaisinta pyrkiä toteuttamaan yhteistyön valmistelua.

Ministeriöiden yhteistyön simulointitilaisuus järjestetään syksyn aikana. Tilaisuuteen osallistuu maakuntien ohjaukseen osallistuvien ministeriöiden henkilöstöä.

Tilaisuudessa käsitellään seuraavia aihepiirejä:

- millaista yhteistyötä ministeriöiden välillä tarvitaan ympäri vuoden maakuntien ohjauksessa ministeriöiden kesken, maakuntatalouden neuvottelukunnan rooli,
- toimialojen tehtävien ja kustannusten arvioinnit - mitkä asiat siirtyvät toimintokohtaisista keskusteluista/neuvotteluista JTS-neuvotteluun,
- mitä indikaattoreita ja mittareita käytetään toimialakohtaisissa keskusteluissa/neuvotteluissa ja JTS-neuvotteluissa,
- miten varmistetaan keskinäinen koordinaatio eri toimintokohtaisissa keskusteluissa/neuvotteluissa,
- alueiden kehittämisen tilannekuvakeskustelun suhde maakuntien toiminnan ohjaukseen,

- millainen kanssakäyminen toteutetaan ministeriöiden kesken toimintokohtaisten keskustelujen/neuvottelujen ja JTS-neuvottelujen välissä,
- JTS-prosessin eteneminen VM:össä, sekä
- maakuntien tehtäviä koskevan lainsäädännön muutosten käsittely ministeriöiden kesken.

Tilaisuus on keskusteleva ja työpaja-tyyppinen. VM vastaa järjestelyistä ja puheenjohtajuudesta tilaisuudessa. Tilaisuutta voidaan jakaa rinnakkaisiin ryhmiin, jos eri ministeriöiden tilanne nähdään hyvin erilaisena (esim. STM – VM yhteistyö vs. muut ministeriöt).

3 Poikkihallinnollisten yhteistyöprosessien simulointi

3.1 Sote-ohjauksen simulointi

Maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevan hallituksen esityksen (HE 15/2017) mukaisesti valtion maakuntiin kohdistamaa ohjausta tiivistetään ja uudistetaan. Maakuntalain 13 §:n mukaisesti julkisen talouden suunnitelman (JTS) tekemiseksi tapahtuvan valtioneuvoston päätöksenteon tueksi ja maakuntien taloudellista ohjausta varten on valtion ja maakunnan välinen neuvottelu. Neuvotteluja johtaa VM. Tätä varten kukin maakuntien tehtävien ohjaamisesta vastaava ministeriö valmistelee toimialansa tehtävien ja kustannusten arvioinnin.

Järjestämislain 30 § mukaan STM valmistelee palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden ja rahoituksen tason riittävyyden arvioimiseksi valtakunnallisen selvityksen, joka sisältää ehdotukset tarvittavista toimenpiteistä JTS:n, talousarvion ja sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisten strategisten tavoitteiden laatimista ja muuta valtakunnallista ohjausta varten. Selvityksen pohjana toimivat aluehallintovirastojen raportit ja THL:n arvio palvelujen saatavuudesta ja niiden kustannusvaikuttavasta toteutuksesta. Selvitys toimii pohjana STM:n ja maakuntien väliselle neuvottelulle.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 29 §:n mukaan sosiaali- ja terveysministeriö ja maakunnat neuvottelevat vuosittain maakunnan järjestämisvastuuseen kuuluvien sote-tehtävien ja palvelujen toteuttamisesta. Neuvotteluissa käsitellään:

- o maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon keskeisiä tavoitteita
- o palvelutuotannon työnjakoa ja yhteistoimintaa muiden maakuntien kanssa
- o omavalvonnan toteutumista
- o yhteistyösopimuksen ja valtakunnallisten tavoitteiden toteutumista
- o maakunnan palvelujen kehitystä ja alueellisia kehittämistarpeita
- o toimintaympäristön ja palvelujen tarpeen muutoksia
- o lakisääteisten tehtävien rahoitustarvetta, kehittämistä ja tuottavuuden lisäämistä
- o maakunnassa toteutettavia kustannusten hallinnan kannalta välttämättömiä toimenpiteitä

STM laatii neuvotteluista asiakirjan, johon kirjataan palvelutuotannon kokonaisuuden toteutuminen ja sovitut seuraavan vuoden keskeiset tavoitteet ja näitä tukevat toimenpiteet.

Tässä alustavassa työsuunnitelmassa kuvataan simuloinnin suunnittelua ja toteutusta STM:ssä ja erityisesti sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyen. Muut ministeriöt laativat omat suunnitelmansa hallinnonalojaan koskien.

3.1.1 Harjoituksen tavoitteet

Tavoitteena on valmistella ja toteuttaa järjestämislain 29 §:n mukainen toiminnallinen neuvottelu STM:n ja maakuntien välillä sekä sen jälkeinen työskentely 27 § tarkoitettujen valtakunnallisten tavoitteiden valmisteluun.

Valmisteluvaiheessa ministeriössä suunnitellaan:

- tarvittavan tiedon keruu ja käsittely
- neuvottelumateriaalin toimittaminen maakunnille
- aikataulu
- asialista ja osallistujat
- käytännön järjestelyt
- dokumentointi

Neuvotteluissa käsitellään järjestämislain 29 §:n mukaisia keskeisiä sosiaali- ja terveydenhuollon tavoitteita ja toimenpiteitä, joilla tavoitteisiin päästään.

Lisäksi käsitellään maakuntien yleiskatteellisen momentin rahoitusta maakuntakohtaisesti ja STM:n vastuulle jäävien erillisten momenttien määrärahoja.

3.1.2 Harjoituksen toteuttaminen

Ministeriössä syksyllä 2016 ja alkuvuonna 2017 tehtyjen arvioiden mukaan toiminnalliset neuvottelut käydään syys-lokakuussa vuosittain; suunnittelun ja valmistelujen vuoksi realistinen aikataulu neuvottelulle ensimmäisenä vuonna on kuitenkin marras-joulukuu.

Valmisteluun nimetään työryhmä/yksikkö joka laatii yksityiskohtaisemman suunnitelman tarvittavasta tiedoista, neuvottelun asialistasta ja ehdotuksen osallistujista sekä käytännön toteutuksesta.

Asialistan sisällöstä keskustellaan riittävän ajoissa maakuntien kanssa, jotta saadaan kuva siitä, onko neuvottelu läpivietävissä ehdotetun agendan pohjalta.

VM:n ja muiden maakuntien ohjaukseen osallistuvien ministeriöiden kanssa keskustellaan ministeriöiden yhteistyöstä omassa tilaisuudessaan; tarkoituksena on varmistaa hyvien käytäntöjen leviäminen ja VN:n yhteisen kannan muodostuminen.

Varsinaiseen neuvotteluun osallistuvien määrä on pyrittävä pitämään ”hallittavalla” tasolla; valmisteluvaiheeseen osallistuvien joukko on huomattavan suuri (ohjausosaston lisäksi myös muut osastot).

Järjestämislain mukaisesti valmisteluun osallistuu myös THL, joka antaa vuosittain valtakunnallisen ja alueellisen arvion siitä, vastaako palvelujen saatavuus väestön tarpeita yhdenvertaisesti; THL tekee asiantuntija-arvionsa osin maakunnilta ja aluehallintovirastolta saamiensa raporttien pohjalta.

THL kutsutaan mukaan simuloinnin suunnitteluun seuraavasta kokouksesta alkaen, ja STM neuvottelee laitoksen kanssa tarkemmin missä laajuudessa lain mukainen arviointi tehdään harjoitusta varten.

Neuvotteluun valmistautumisessa tarvitaan ainakin seuraavia tietoja ja tilastoja:

Maakuntien yleiskatteellinen sote-rahoitus

- Rahoitus maakunnittain (VM, arvio 2019 tasolla)
- Toimintamenot palveluluokituksen mukaisesti (huom: palveluluokitusta ollaan uudistamassa, joten arvioitava mitä ja kuinka tarkkaa luokitusta käytetään)
- THL:n valtakunnallinen ja aluekohtainen asiantuntija-arviointi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuudesta sekä toteutuksesta

Erillismomentit

- Sote-palveluihin liittyvien momenttien, esim. koulutusrahoitus ja tutkimusrahoitus, määräraha alueittain,
- arvio momenttirahoituksen käytöstä ja vaikuttavuudesta.

Toteuttamisessa huomioidaan, että maakuntien toiminnan valmistelu on hyvin eri vaiheissa. Oletettavasti joidenkin maakuntien kanssa voidaan keskustella suhteellisen perusteellisesti, joidenkin kanssa jäädytään rahoituksen arvioinnin tasolle. Tämä vaikuttaa myös niihin taustatietoihin, joita palvelujen tilasta saadaan neuvotteluja varten (maakunnat, AVI:t, THL).

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan valinnanvapauden osalta vaikutusten arviointi on erittäin haastavaa. Palveluntuottajien korvausmallien ja muiden ohjeiden laatiminen tapahtuu syksyn ja talven 2017–2018 aikana, joten kaikkia kustannuksiin vaikuttavia seikkoja ei simuloinnin aikana välttämättä voida huomioida. Simuloinnissa pyritään mahdollisuuksien mukaan arvioimaan, mitkä palvelut ovat valinnanvapauden piirissä, ja miten nämä palvelut vaikuttavat kustannuksiin. Niissä maakunnissa, jotka aloittavat valinnanvapauden pilotteina, voitaneen palvelujen rakennetta ja kustannuksia arvioida tarkemmin kuin muissa maakunnissa. Jatkovalmistelussa kannattaa vielä harkita, arvioidaanko valinnanvapauden vaikutuksia ainoastaan näiden pilottimaakuntien osalta.

3.1.3 Mitä tuloksia tavoitellaan

Harjoituksen myötä saadaan alustava käsitys siitä, millaisia valmisteluja toiminnallinen neuvotteluprosessi vuosittain ministeriössä, sen alaisissa laitoksissa ja maakunnissa vaatii ja millä tavalla se toteutetaan.

Lisäksi saadaan alustava käsitys siitä, millainen on VM:lle JTS-neuvottelua varten laadittava toimialan palvelujen saatavuuden ja rahoituksen tason riittävyyden arviointi ja minkälaista tietoa STM:lle toimitettaviin raportteihin tulisi saada (30 § 4 momentin mukaista mahdollista asetusta varten).

Harjoituksen tuloksena tulisi olla rahoituspäätös palvelujen tuottamista varten.

Sosiaali- ja terveystalouden palvelujen osalta tavoitteena on laatia arvio palvelujen tilasta ja tavoitteista sekä palvelujen tuottamisen tavasta maakunnassa sekä ehdotukset tarvittavista toimenpiteistä JTS:n, talousarvion ja sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisten strategisten tavoitteiden laatimista ja muuta valtakunnallista ohjausta varten (järjestämislain 30 §); tämän osalta joudutaan tilannetta tarkastelemaan pääasiassa nykytilanteen mukaisena, sillä vuoden 2019 alussa palvelut siirtyvät sellaisenaan eikä merkittäviä palvelurakenteeseen tms. kohdistuvia toimia voida vielä arvioida.

Suunnitteluvaiheessa eli keväällä 2017 työhön osallistuu 4-6 henkilöä (oletettavasti vaihtelee työn vaiheesta toiseen). Toteutusvaiheessa (elokuu 2017-keväät 2018) ministeriöön perustettava sote-ohjausosasto on päävastuussa harjoittelusta, nimeää vastuuhenkilön ja muut osallistujat. STM:n alaisten laitosten resurssitarve tarkentuu prosessin kuluessa.

3.1.4 Aikataulu ja tapahtumat

- Kesäkuun alku: STM ohjausosaston kokoonpano selvillä
- Elokuu: simulointia valmistelevat henkilöt nimetään, suunnittelukokous
- Syyskuun 1. vko: THL:lle ja aluehallintovirastolle toimeksianto arviointeja koskien (kokous STM-THL) Syyskuu: keskustelut VM:n kanssa tarvittavista rahoituslaskelmista ja näiden aikataulusta (tarvittava määrä kokouksia VM-STM) Lokakuun loppu: THL:n arviointi valmistuu, neuvottelu STM-THL, ehdotus maakuntaneuvottelujen asialistaksi valmistuu, toimitetaan maakunnille kommentteille
- Marraskuun alku: neuvottelujen asialista ja osallistujat päätetään (STM sisäinen)
- Vkot 47-48: neuvottelut STM-maakunnat (2-3/päivä)
- Joulukuu: neuvottelujen arviointi ja maakuntakohtaisten neuvotteluasiakirjojen valmistelu. Alustavien tulosten kirjaaminen valtakunnalliseen selvitykseen.
- Tammikuu 2018: sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden ja rahoituksen tason riittävyyden selvityksen kirjoittaminen ja viimeistely
- Helmikuu 2018 puoliväli: selvityksen toimittaminen VM:lle JTS-valmistelua varten sekä kokous asiasta
- Helmi-maaliskuu 2018: menettelytapojen arviointi ja raportointi jatkokehittämistä varten (STM sisäinen ja yhdessä muiden ministeriöiden kanssa)

3.1.5 Muuta huomioitavaa

- Pääpaino harjoituksessa on neuvotteluprosessin suunnittelussa ja toteuttamisessa: kuka, miten, missä ja milloin
- Harjoituksessa käytetään niitä tietovarantoja ja tilastoja joita kulloisellakin hetkellä on käytettävissä ja niiden epätäydellisyys huomioidaan toteutuksessa; tietopohja täydentyy jatkuvasti ja mahdollisia uusia tietoja hyödynnetään aina, kun sellaisia on saatavissa
- Harjoituksen onnistuminen vaatii ministeriön todellisen sitoutumisen sen toteuttamiseen
- Käytettävät voimavarat suhteutetaan tavoitteisiin, huomioiden muu sote- ja maakuntavalmistelu, hallitusohjelman toteutus ja ministeriön ydintehtävien turvaaminen

3.2 Valtion ja maakuntien keskustelut aluekehittämisestä

Aluekehittämisen prosessien valmistelu ja toteuttaminen

Jatkossa valtio ja maakunnat keskustelevat vuosittain aluekehittämisestä. Valtion ja maakuntien keskustelut aluekehittämisestä ovat valtioneuvoston yhteinen prosessi ja ne osaltaan muodostavat pohjaa JTS-neuvotteluille. Nämä keskustelut kokoavat yhteen eri hallinnonalojen alueiden kehittämiseen liittyviä asioita, ja niitä tarkastellaan horisontaalisesti. Aluekehittämisen keskustelut ja valmistelu ovat kokonaisuutta yhteen sovittava prosessi sekä valtioneuvoston sisällä että suhteessa maakuntiin. Keskustelut vastaavat tarpeeseen tiivistää sekä ministeriöiden välistä yhteistyötä että valtion ja maakuntien yhteistyötä myös sisällöllisissä ja strategisissa kysymyksissä. Tavoitteena on muodostaa osapuolten yhteistä näkemystä ja tahtotilaa aluekehittämisestä ja muodostaa osaltaan pohjaa myös taloutta koskeville neuvotteluille.

Loppusyksystä (marraskuu) 2017 käydään valtion ja maakuntien aluekehittämiseen liittyvien keskustelujen ensimmäinen kierros, joka toimii tässä yhteydessä samalla harjoittelukierroksena. Aluekehittämisen keskustelujen osalta ei ole tarkoituksenmukaista järjestää samana syksynä erillistä simulointia, vaan ensimmäinen varsinainen keskustelu voidaan toteuttaa oppivana prosessina. Loppusyksyn keskustelussa alueiden kehittämisen asioita käsitellään valtion ja maakuntien toimesta kuitenkin aidosti. Tavoitteena on tuottaa syötettä alkuvuonna 2018 toteutettaviin ensimmäisiin JTS-neuvotteluihin.

Ennen loppuvuodesta käytäviä aluekehittämisen keskusteluja keskushallinto ja alueet suunnittelevat ja toteuttavat yhteistyössä aluekehittämisen keskustelujen valmistautumisprosessin, keskustelujen asialistan valmistelun, varsinaisen keskustelun sekä sen lopputuloksen valmistelun ja sen kytkeytymisen JTS-neuvotteluihin.

Keskustelujen valmistelua varten muodostetaan yhteiset prosessit:

- Valtioneuvoston sisällä valtion yhteisen näkemyksen valmistelemiseksi

- Maakunnissa maakunnan yhteisen näkemyksen valmistelemiseksi (yhteistyö erityisesti kuntien kanssa), kytökset maakuntaohjelmatyöhön
- Valtion ja maakuntien yhteinen valmistelu aluekehittämisen sihteeristössä ja neuvottelukunnassa

Keskushallinnon osalta muodostetaan yhteinen prosessi valtio-osapuolen valmistautumiseksi keskusteluihin. Maakunnat huolehtivat valmistelun käynnistämisestä maakunnissa, yhteistyössä kuntien ja muiden aluekehittämisen kannalta keskeisten tahojen kanssa. Maakuntien osalta valmistellaan alueen sisäiset valmisteluprosessit ja valmistelun kytkeytymiseen mm. maakuntaohjelmatyöhön.

3.2.1 Tilannekuvan valmistelu

Jatkossa valtion ja maakuntien yhteistyön pohjaksi valmistellaan laaja-alaisesti maakunnan kehitystä koskeva aluekehityksen tilannekuva (ei koske maakuntaorganisaatiota, vaan maakunnan aluetta, kattaen esimerkiksi alueen työllisyystilanteen, elinvoiman, elinympäristön, hyvinvoinnin, saavutettavuuden, osaamisen näkökulmat jne).

Valtion ja maakuntien aluekehittämiskeskustelujen valmistelun yhteydessä suunnitellaan, miten aluekehityksen tilannekuvan valmisteluprosessi ja kokonaiskuvan muodostaminen alueiden tilanteesta toimii aluekehityksen keskustelujen pohjana. Tilannekuvan valmistelua varten on käynnissä valtioneuvoston teas-hanke (Kasvua ja kilpailukykyä tiedolla alueilla), josta saadaan aineistoa ensimmäisen tilannekuvan valmistelun pohjaksi. Aineistoa on mahdollista saada aikaisintaan alkusyksyllä.

Aluekehittämisen tilannekuvavalmistelussa luodaan prosessi ja määritellään indikaattorit tilannekuvaa varten. Kyse on maakuntien ja valtioneuvoston yhteisestä, poikkialuehallinnollisesta prosessista. Tilannekuvan perusteella maakunnat ja eri hallinnonalat voivat tunnistaa niitä keskeisiä teemoja, jotka aluekehittämisen keskustelussa tulisi nostaa esille.

3.2.2 Toteutuksen seuraavat askeleet

TEM on koonnut aluekehittämisen prosesseja valmistelevan työryhmän, joka asetetaan vielä virallisesti. Työryhmän työ on käynnistynyt ja sen ensisijaisena tehtävänä on valmistella prosesseja ennen vuoden 2017 keskustelujen valmistelua. Työryhmä mahdollisesti toimii jatkossa myös aluekehittämistä koskevien keskustelujen valmistelusihteeristönä.

Syksyllä 2017 pidetään työpajoja, joista ensimmäisessä valmistellaan TEM:n vetovastuulla aluekehittämiseen liittyvää keskustelua ministeriöiden ja maakuntien välillä sekä aluekehittämisen tilannekuvan hyödyntämistä keskustelussa. Fokuksena on keskustelujen sisältöjen, tietopohjien, agendan rakentamisen ja tavoitteiden valmistelu. Työpajan sisällön valmistelusta vastaa aluekehittämistä valmisteleva työryhmä.

VM:n vetovastuulla toteutettavissa työpajoissa valmistellaan ja simuloidaan ministeriöiden yhteistyötä maakuntien resurssiohjauksessa sekä JTS-neuvottelua ministeriöiden ja maakunnan välillä.

Loppusyksystä (marraskuu) 2017 käydään valtion ja maakuntien aluekehittämiseen liittyvien keskustelujen ensimmäinen kierros, joka toimii tässä yhteydessä harjoittelukierroksena. Keskustelut pohjustavat alkuvuonna 2018 toteutettavia ensimmäisiä JTS-neuvotteluja.

Aluekehittämisen yhteistyöprosesseja valmistelevan työryhmän tehtävänä suunnitella tarkemmin seuraavat asiat (luonnos):

- Valmistele esityksen valtion ja maakuntien välisten aluekehittämistä koskevien keskustelujen sisällöstä, osallistujista ja aikataulusta.
- Suunnittele aluekehityksen tilannekuvan valmisteluprosessin ja valmisteluvastuut sekä tilannekuvan hyödyntäminen osana valtion ja maakuntien yhteistyöprosesseja (hyödyntäen teas-hankkeen valmistelua).
- Määrittää valtion ja maakuntien aluekehittämistä koskevien keskustelujen lopputuloksen asema ja vaikuttavuus.
- Valmistele osaltaan aluekehittämisen keskustelujen ja valtion ja maakuntien välisten taloutta koskevien neuvottelujen yhteensovittamista osana JTS-prosessia. Tämä yhteen sovitetaan muun asiaa koskevan valmistelun kanssa.
- Työryhmä valmistele alkusyksystä toteutettavan työpajan sisällön. Työpajassa valmistellaan aluekehittämiseen liittyvää keskustelua ministeriöiden ja maakuntien välillä sekä aluekehittämisen tilannekuvan hyödyntämistä keskustelussa. Fokuksena on keskustelujen sisältöjen, tietopohjien, agendan rakentamisen ja tavoitteiden valmistelu.
- Työryhmä jatkaa mahdollisesti poikkihallinnollisena aluekehittämisen valmistelusihteeristönä valmistellen mm. marraskuussa toteutettavat valtion ja maakuntien keskustelut aluekehittämisestä ja mahdollisesti myös jatkossa.

3.3 Pelastustoimen ohjauksen simulointi

3.3.1 Lähtökohdat

Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman mukaisesti pelastustoiminnan ja varautumisen *valtakunnallista ohjausta vahvistetaan ja parannetaan* valtakunnan tason pelastusviranomaisen toimesta. HE:n pelastustoimen järjestämiseksi tavoitteena on pelastustoimen ohjausjärjestelmän kehittäminen siten, että se mahdollistaa tarvittaessa *nykyistä paremmin valtakunnalliset ja yhdenmukaiset toimintamallit, yhteiset tietojärjestelmät ja yhdenmukaiset palvelut koko maassa*. Ohjauksen edellytyksiä luodaan muun muassa pelastustoimen uudistushankkeella.

Pelastustoimen ohjauksen keskeisenä osana toimii pelastustoimen pitkän tähtäimen strategia ja siitä johdetut lainsäädäntöä täydentävät valtioneuvoston vahvistamat valtakunnalliset linjaukset ja strategiset tavoitteet.

Maakuntalain 13 §:n mukaisesti julkisen talouden suunnitelman (JTS) tekemiseksi tapahtuvan valtioneuvoston päätöksenteon tueksi ja maakuntien taloudellista ohjausta varten on *valtion ja maakunnan välinen neuvottelu*. Neuvotteluja johtaa VM. Tätä varten kukin maakuntien tehtävien ohjaamisesta vastaava ministeriö valmistelee toimialansa tehtävien ja kustannusten arvioinnin.

Pelastustoimen järjestämislain (HE) 9 §:n mukaan sisäministeriön ja maakuntien tulee neuvotella vuosittain pelastustoimen palvelujen toteuttamisesta. Neuvottelun tarkoituksena on ohjata pelastustoimen ja sen palvelujen kehittämistä sekä edistää pelastustoimen valtakunnallista yhdenmukaista järjestämistä.

Pelastustoimen järjestämislain (HE) 10 § mukaan kukin maakunta valmistelee palvelujen saatavuudesta ja talouden tilasta raportin. Raportti toimii pohjana SM:n ja maakuntien väliselle neuvottelulle.

3.3.2 Simuloinnin/ Harjoituksen tavoitteet ja tehtävät

Tavoitteena on:

- saada käsitys siitä, millaisia valmisteluja toiminnallinen neuvotteluprosessi vuosittain ministeriössä ja maakunnissa vaatii ja millä tavalla se toteutetaan
- saada käsitys siitä, millainen on VM:lle JTS-neuvottelua varten laadittava pelastustoimen palvelujen saatavuuden ja rahoituksen tason riittävyuden arviointi ja minkälaista tietoa SM:lle toimitettaviin raportteihin tulisi saada (pelastustoimen järjestämislain 10 §:n mukaista asetusta varten)

Tehtävänä on:

- Toiminnan ohjauksen simuloinnissa keskitytään pelastustoimintapalveluiden tarkasteluun, josta laaditaan tarkempi maakuntatasoinen raportti SM:lle palveluiden saatavuudesta ja kustannuksista:
  - pelastuslaitokset laativat raportin SM:lle palveluiden saatavuudesta ja kustannuksista
  - SM muodostaa pelastustoiminnan palvelujen tilannekuvan ja arvioi vastaako pelastustoimen palvelutaso kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia ja toteutetaanko palvelut kustannustehokkaasti
- valmistella ja toteuttaa järjestämislain 9 §:n mukainen toiminnallinen neuvottelu SM:n ja maakuntien välillä sekä sen jälkeinen työskentely tarkoitettujen valtakunnallisten tavoitteiden valmisteluun
- SM:n ja maakunnan välisissä neuvotteluissa:
  - arvioidaan valtakunnallisten tavoitteiden ja strategioiden toteutumista,
  - arvioidaan kustannusten ja kustannusvaikuttavuuden kehitystä,
  - arvioidaan pelastustoimen palvelujen kehitystä,
  - arvioidaan omavalvonnan toteutumista

- on käsiteltävä keskeisiä tavoitteita,
  - on käsiteltävä työnjakoa ja yhteistoimintaa palvelujen tuottamisessa
  - on käsiteltävä toimintaympäristöä ja palvelujen tarpeen muutoksia
  - voidaan käsitellä myös muita pelastustoimen järjestämiseen ja palvelujen tuottamiseen liittyviä asioita
- SM laatii neuvotteluista asiakirjan, johon kirjataan palvelutuotannon kokonaisuuden toteutuminen ja sovitut seuraavan vuoden keskeiset tavoitteet ja näitä tukevat toimenpiteet.
  - simuloinnin / harjoituksen tuloksena tulisi olla arvio siitä, onko maakunnalla mahdollisuus tuottaa palvelut rahoituslain mukaisilla periaatteilla ja saada näkemys mahdollisista sopeuttamistarpeista ja niiden keinoista palvelutason kuitenkin vaarantumatta

3.3.3 Harjoituksen toteuttaminen

Valmisteluun on nimetty SM:n sisäinen ryhmä, joka laatii yksityiskohtaisemman suunnitelman tarvittavista tiedoista, neuvottelun asiallistasta ja ehdotuksen osallistujista sekä käytännön toteutuksesta.

Suunnitteluvaiheessa eli keväällä 2017 työhön osallistuu 3-6 henkilöä (vaihtelee työn vaiheesta toiseen). Toteutusvaiheessa syksyllä 2017 ministeriön pelastusosaston lainsäädäntö- ja ohjausyksikkö on päävastuussa simuloinnin valmistelusta. Vuoden 2018 alusta ministeriön pelastusosastolle perustettava ohjausyksikkö on päävastuussa simuloinnista ja tällöin tarkistetaan simulointiin osallistuvat henkilöt.

VM:n ja muiden maakuntien ohjaukseen osallistuvien ministeriöiden kanssa keskustellaan ministeriöiden yhteistyöstä omassa tilaisuudessaan (VM koordinaatiovastaussa); tarkoituksena on varmistaa hyvien käytäntöjen leviäminen ja VN:n yhteisen kannan muodostuminen.

Neuvotteluun valmistautumisessa tarvitaan ainakin seuraavia tietoja ja tilastoja:

Maakuntien yleiskatteellinen rahoitus

- Rahoitus maakunnittain (VM, arvio 2019 tasolla)
- Toimintamenot palveluluokituksen mukaisesti (huom: palveluluokitusta ollaan uudistamassa, joten arvioitava mitä ja kuinka tarkkaa luokitusta käytetään)
- SM:n ja AVI/PEVA:n valtakunnallinen ja aluekohtainen asiantuntija-arviointi pelastustoimen palvelujen saatavuudesta sekä toteutuksesta

Toteuttamisessa huomioidaan, että maakuntien toiminnan valmistelu on hyvin eri vaiheessa. Oletettavasti joidenkin maakuntien kanssa voidaan keskustella suhteellisen perusteellisesti, joidenkin kanssa jäädytään rahoituksen arvioinnin tasolle. Tämä vaikuttaa myös niihin taustatietoihin, joita palvelujen tilasta saadaan neuvotteluja varten.

3.3.4 Varautumisen alueellinen yhteensovittaminen, simulointi

Varautumisen alueelliseen yhteensovittamiseen ei ole säädetty erikseen varsinaista ohjauselementtiä, sisäministeriön tehtävä on yhteen sovittaa maakuntien toimintaa ja tukea maakuntia niiden alueellisen yhteisen varautumisen tehtävissä. Maakuntalakiehdotuksen 142 §:n mukaan maakuntien tehtävänä on huolehtia alueensa toimijoiden yhteiseen varautumiseen liittyvistä tehtävistä, joiden tarkoituksena olisi yhteen sovittaa varautumista alueella toimivien kesken. Alueellinen yhteinen varautuminen kuuluu sisäministeriön toimialaan. Sisäministeriön tehtävänä on yhteen sovittaa ja tukea maakuntien toimintaa yhteisen varautumisen tehtävissä ja yhteen sovittaa sitä keskushallinnon tasolla.

Maakunnan ja sisäministeriön neuvotteluissa:

- käsitellään valtakunnallisten toimintaympäristön muutosten ja varautumisen linjausten sekä tavoitteiden huomioiminen ja toimeenpano alueellisen yhteisen varautumisen tehtävien toteutuksessa,
- käsitellään ja arvioidaan maakunnan varautumisen alueelliseen yhteensovittamiseen liittyvien tehtävien käytännön toteutumista (toiminnan tavoitteet, voimavarat, toimintatavat, toiminnan kehittäminen ja vaikuttavuuden arviointi) ja
- käsitellään maakunnan näkemykset sisäministeriön tehtäville valtakunnallisessa yhteensovittamisessa ja tukemisessa.

3.3.5 Aikataulu ja tapahtumat

Elokuu	<ul style="list-style-type: none"> • simulointia valmistelevat henkilöt nimetään ml. pelastuslaitokset • <i>suunnittelukokous</i> (SM, pelastuslaitokset, AVI/PEVA)
Syyskuu	<ul style="list-style-type: none"> • <i>työpaja 1</i> (SM, pelastuslaitokset, AVI/PEVA): palvelutasopäätösasetus (luonnos) <ul style="list-style-type: none"> ○ työpajassa: toimeksianto pelastuslaitoksille valmistella raportti palvelujen saatavuudesta ja talouden tilasta • keskustelut VM:n kanssa tarvittavista rahoituslaskelmista ja näiden aikataulusta (tarvittava määrä kokouksia VM-SM) • SM/PEO:n ohjausyksikön kokoonpano selvillä, tarkistetaan simulointia valmistelevat henkilöt
Lokakuu	<ul style="list-style-type: none"> • pelastuslaitosten raportit valmistuvat • SM:n ja AVI/PEVA:n palvelutason arviointi raporttien yms. pohjalta (edellyttää kokouksia SM+AVI/PEVA)
Marraskuu	<ul style="list-style-type: none"> • SM ja AVI/PEVA palvelutason arviointiraportti valmistuu • ehdotus toiminnallisten neuvottelujen asialistaksi valmistuu, toimitetaan maakunnille kommenteille • toiminnallisten neuvottelujen asialista ja osallistujat päätetään (KP vai PYI pj?) • <i>työpaja2</i>: toiminnalliseen neuvotteluun valmistautuminen (SM,

	pelastuslaitokset, AVI/PEVA)
Joulukuu	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Toiminnalliset neuvottelut SM-maakunnat (2-3/päivä) (Pel Järj 9 ja 10 §)</i> • neuvottelujen arviointi ja maakuntakohtaisten neuvotteluasiakirjojen valmistelu
Tammikuu	<ul style="list-style-type: none"> • pelastustoimen palvelujen saatavuuden ja rahoituksen tason riittävyyden raportin kirjoittaminen ja viimeistely
Helmikuu	<ul style="list-style-type: none"> • raportin toimittaminen VM:lle JTS-valmistelua varten
Maaliskuu	<ul style="list-style-type: none"> • menettelytapojen arviointi ja raportointi jatkokehittämistä varten (SM sisäinen ja yhdessä maakuntien ja muiden ministeriöiden kanssa)

3.3.6 Muuta huomioitavaa

- Pääpaino harjoituksessa on neuvotteluprosessin suunnittelussa ja toteuttamisessa: kuka, miten, missä ja milloin
- Harjoituksessa käytetään niitä tietovarantoja ja tilastoja joita kulloisellakin hetkellä on käytettävissä ja niiden epätäydellisyys huomioidaan toteutuksessa; tietopohja täydentyy jatkuvasti ja mahdollisia uusia tietoja hyödynnetään aina, kun sellaisia on saatavissa
- Harjoituksen onnistuminen vaatii ministeriön todellisen sitoutumisen sen toteuttamiseen

4 Hallinnonalojen yhteistyöprosessit maakuntien kanssa

4.1 Simulointi LVM:n hallinnonalalla

Yleistä

LVM:n hallinnonalalla Liikennevirasto vastaa maantieverkosta ja sen kustannuksista sekä käyttää tienpitoa varten saatuja oikeuksia. Tieverkko on Liikenneviraston taseessa ja sen hallinnoimaa valtion omaisuutta. ELY-keskukset vastaavat toimialueellaan tienpidosta. Liikennevirasto vastaa ELY-keskusten Liikenne -vastuualueiden ohjauksesta. Maakuntaudistuksen jälkeenkin valtio (Liikennevirasto) omistaa tieverkon ja rahoitus alueelliseen tienpitoon on LVM:n erillisrahoitusta (myös saaristoliikenne erillisrahoituksena).

Maakunnat vastaavat pääosin samoista tienpidon tehtävistä kuin ELY-L-vastuualueet nyt, mutta itsehallinnollisina toimijoina. Maakunnat vastaavat seuraavista tehtävistä: liikennejärjestelmän toimivuus, liikenneturvallisuus, tie- ja liikenneolot, alueellinen tienpito, maankäytön yhteistyö ja toimintaympäristöä koskevien tietojen tuottaminen valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitteluun. Lisäksi maakunnat vastaavat yksityisteitä ja liikkumisen ohjausta koskevat valtionavustustehtävistä (yleiskatteinen rahoitus). Maakunnat voivat halutessaan hoitaa liikennepalveluiden maakunnallista

kehittämistä ja järjestämistä sekä julkisen henkilöliikenteen suunnittelua ja järjestämistä samoin kuin sitä koskevia valtionavustustehtäviä (yleiskatteinen rahoitus) sekä saaristoliikenteen suunnittelua ja järjestämistä (erillisrahoitus). Tämä edellyttää em. tehtävien kirjaamista maakuntastrategiaan.

Tällä hetkellä ELY-L-vastuualueita on yhdeksän. Erityisesti erityisosaamisen tarpeesta ja henkilöresurssien niukkuudesta johtuen maakuntaudistuksen myötä tarvitaan maakuntien yhteistyötä tienpidon tehtävien hoitamisessa. Maakuntien välisistä yhteistyömuodoista valmistellaan esitystä nykyisten maakuntien ja Elyjen yhteistyönä. Maantielakiin tullaan kirjaamaan yhteistyön sisällöstä ja kriteereistä. Maantielakiehdotus on valmisteilla ja lähtee lausunolle kesän aikana. Lakiehdotus tulee vaikuttamaan maakuntien ohjauksen sisältöön.

Ohjausmallin kuvausluonnos

Liikenteen ja alueellisen tienpidon tehtävien hoitamiseen liittyen käydään LVM:n, Liikenneviraston ja maakuntien välinen substanssikeskustelu ja muu tarpeellinen vuorovaikutus. Vuorovaikutus muodostuu:

- Huhti-toukokuussa pidettävästä seuraavan vuoden toiminnansuunnittelua raamittavasta strategiaseminaarista
- substanssikeskusteluista maakuntien kanssa syksyllä
- sopimusmenettelystä maakunnan vastuulla olevien tehtävien liikenne- ja tienpitotehtävien hoitamisesta
- informaatio-ohjauksesta, koulutuksesta ja vapaamuotoisista tapaamisista johdon ja asiantuntijoiden kesken
- Maakuntien kannanotoista liittyen LVM:n JTS-ehdotukseen VM:lle.

Lisäksi tienpitoa ohjataan tarvittavin toimintalinjoin, ohjein ja määräyksin sekä yhteisesti sovituin toimintatavoin (esim. hankinnan ohjeistus).

Strategiaseminaari

Liikenne- ja tienpitotehtävien käsittely alkaa edellisen vuoden keväällä huhti-toukokuussa järjestettävällä strategiaseminaarilla, jossa keskustellaan edellisen vuoden toiminnan tuloksista ja kustannuksista sekä liikenteen ja väylänpidon strategisista painopisteistä. Lisäksi käsitellään rahoituskehyksiä (perustienpito tuotteittain maakuntajaolla - taustalla TAE -ehdotus) ja osaamisen varmistamista. Strategiaseminaari toimii myös maakuntien liikenne- ja tienpitotehtäviä koskevien toimintasuunnitelmien laadinnan kick-off –tilaisuutena. Seminaarissa käydään läpi maakuntien toimintasuunnitelmien laadintaa koskevan ohjeen luonnos. Tilaisuuden jälkeen LVM/Liikennevirasto toimittaa maakunnille tarkennetun toimintasuunnitelmaohjeen.

Keskustelu käydään LVM/Liikenneviraston johdolla ja siihen osallistuvat maakunnat.

Substanssikeskustelut maakuntien kanssa

Substanssikeskustelu käydään syys-marraskuussa maakuntien ja LVM:n/ Liikenneviraston välisenä kukin maakunta erikseen. Ennen maakuntakohtaisten keskustelujen aloittamista pidetään LVM/Liikenneviraston johdolla kaikille maakunnille yhteinen osuus (mm. hallituksen budjettiriihestä seuranneet mahdolliset muutokset TAE-ehdotukseen verrattuna).

LVM:stä keskusteluun osallistuvat ministeriön erikseen päättämät henkilöt. Liikenneviraston puolesta keskustelut käydään pääjohtajan tai toiminnanohjauksesta vastaavan ylijohdajan johdolla. Maakunnittaisissa keskusteluissa aiheina ovat: toimintakatsaus (maakuntien keskinäinen sekä LVM/LIVIn ja maakuntien välinen yhteistyö, henkilöresurssit, osaaminen, riskit), tienpidon ja liikenteen suunnitelma, suunnitelma (toiminallisten) tavoitteiden saavuttamiseksi ja budjetti.

Substanssikeskustelujen yhteydessä LVM/Liikennevirasto kerää myös maakuntien tarpeet JTS-valmistelua varten (PVP-rahoitustaso ja painotukset tuotteittain, kärkihanke-esitykset (kehittämissuunnitelma)).

Maakunnan toimintasuunnitelma

Maakunta laatii toimintasuunnitelmansa touko-syyskuussa ennen LVM/Liikenneviraston kanssa käytäviä substanssineuvotteluita. Toimintasuunnitelmaa tarkennetaan substanssineuvotteluiden jälkeen.

Sopimus

Liikenteen ja tienpidon sopimuksen laativat LVM/Liikennevirasto ja maakunta omassa prosessissaan. Sopimus sisältää: toiminnalliset tavoitteet, linjaukset rahoituksen suuntaamiseen sekä rahoitusvaraukset momentteittain maakunnan käyttöön sekä raportointikäytännöt (toiminta, talous, tavoitteet).

Sopimusluonnos laaditaan syksyn substanssineuvotteluihin. Sopimusta tarkennetaan neuvottelujen jälkeen. Sopimuksen allekirjoittavat Liikennevirastossa pääjohtaja/ylijohdaja ja maakunnassa ylin johto. Sopimuksen laadinta linkittyy JTS-prosessiin ja TEM:n koordinoimana käytävään aluekehityskeskusteluun (ALKE) sopimukseen tulevien toiminnallisten tavoitteiden kautta. Mahdolliset tarkistukset tavoitteisiin voidaan yhdistää syksyisiin substanssikeskusteluihin jokaisen maakunnan kanssa. Liikennevirasto vastaa omalta osaltaan sopimusneuvotteluissa tai niiden tarkistuksissa esille tulleiden esim. resurssitarpeiden esilletuomisesta LVM:lle JTS-valmisteluun ja ALKE-prosessiin.

Informaatio-ohjaus

LVM/Liikennevirasto jatkaa yhteistyössä maakuntien kanssa tarvittavaa informaatio-ohjausta, tapaamisia, koulutusta ja neuvontaa. LVM/Liikennevirasto pyrkii ylläpitämään koko toimialansa synergisiä yhteyksiä maakuntien ja tutkimuslaitosten, virastojen ja kuntien välillä.

JTS-ehdotus

Liikennevirasto koostaa käydyissä maakunnittaisissa keskusteluissa esille tuodut tarpeet LVM:lle. Virastojen JTS-ehdotusten pohjalta LVM valmistelee ja tekee JTS-ehdotuksen VM:lle.

Simulointisuunnitelma

LVM/Liikennevirasto ”esi”simuloi esitettyä mallia sekä Keski-Suomen että Varsinais-Suomen ELY-keskusten ja niiden alueen maakuntaliittojen johdon kanssa kesäkuussa 2017. Esisimuloinnin jälkeen mallia täsmennetään, ja sen jälkeen edetään ELY-keskusten ja maakuntien väliaikaishallintojen kanssa varsinaiseen simulointiin elokuun marraskuussa 2017.

4.2 Simulointi MMM:n hallinnonalalla

Ruoka- ja luonnonvaratehtävissä käydään maakuntien ja MMM:n välinen substanssikeskustelu ja muu tarpeellinen vuorovaikutus. Lisäksi MMM osallistuu tarvittaessa omien vastuidensa näkökulmasta muiden hallinnonalojen keskusteluihin, kuten TEM:n koordinoimaan aluekehittämispäätöksen valmisteluun tai vesien- ja merenhoiton ohjaukseen.

Ruoka- ja luonnonvarasektorin vuorovaikutukseen maakunnan ja MMM:n kesken osallistuu myös toimialan keskusvirasto (yhdistyvät Mavi ja Evira). Vuorovaikutus muodostuu:

1. ruoka- ja luonnonvaratehtävien strategiapäivästä loppukeväästä
2. substanssikeskusteluista jokaisen maakunnan kanssa syksyllä
3. sopimusmenettelyistä
  - maksajavirastosopimukset
  - elintarvikeketjun turvallisuuden valvontaa koskevat sopimukset
4. informaatio-ohjauksesta, koulutuksesta, vapaamuotoisista tapaamisista johdon ja asiantuntijoiden kesken
5. ruoka- ja luonnonvaratehtävien JTS-ehdotuksesta VM:lle

4.2.1 Strategiapäivä

Ruoka- ja luonnonvaratehtävien käsittely alkaa keväällä huhti-toukokuussa järjestettävällä strategiapäivällä, kuten nykyinen aluehallinnon ohjauskin. Strategiapäivässä keskustellaan ruoka- ja luonnonvarasektorin strategisista tavoitteista. Käsiteltävänä aiheena on myös mm. maakuntien vaikuttavuus- ja kustannus seuranta. Keskustelu käydään MMM:n kansliapäällikön johdolla ja siihen osallistuvat 18 maakuntaa, MMM ja keskusvirasto.

4.2.2 Substanssikeskustelut jokaisen maakunnan kanssa

Substanssikeskustelu ruoka- ja luonnonvaratehtävistä käydään syys-marraskuussa jokaisen maakunnan ja MMM:n hallinnonalan välisenä erikseen. MMM:n puolesta keskustelu käydään kansliapäällikön tai osastopäällikön johdolla. Keskusvirasto on vahvasti mukana ja valmistelee varsinkin ruokaosaston toimialalla merkittävän osan asioista. Maakunnittaisissa keskusteluissa aiheena ovat erityisesti voimavarat ja maakunnan tavoitteiden seuranta vaikuttavuus- ja kustannus seurannan mittariston perusteella.

4.2.3 Sopimukset

Maksajavirastosopimuksen laativat keskusvirasto ja maakunta omassa prosessissaan. Sopimuksen allekirjoittavat keskusvirastossa ja maakunnassa ylin johto. Sopimuksen laadinta linkittyy toimialan yhteiseen prosessiin mahdollisten maksajavirastosopimuksiin tulevien toiminnallisten tavoitteiden kautta. Maksajavirastosopimusten mahdolli-

set tarkistukset toiminnallisissa tavoitteissa voidaan yhdistää toimialan syksyisiin substanssikeskusteluihin jokaisen maakunnan kanssa. Myös elintarvikeketjun valvontasuunnitelmien laatimisesta maakunnan kanssa vastaa keskusvirasto. Vastaavasti se laaditaan omassa prosessissaan. Keskusvirasto vastaa omalta osaltaan sopimusneuvotteluissa tai niiden tarkistuksissa esille tulleiden esim. resurssitarpeiden esilletuomisesta MMM:lle JTS-valmisteluun.

4.2.4 Informaatio-ohjaus

MMM jatkaa yhteistyössä maakuntien kanssa kaikilla ruoka- ja luonnonvarasektorin eri tehtävälajoilla tarvittavaa informaatio-ohjausta, tapaamisia, koulutusta ja neuvontaa. MMM pyrkii ylläpitämään koko toimialansa synergisiä yhteyksiä maakuntien ja tutkimuslaitosten, virastojen ja kuntien ja kolmannen sektorin välillä.

4.2.5 JTS-ehdotus

Käydyissä maakunnittaisissa keskusteluissa esille tuotujen tarpeiden perusteella MMM tekee ruoka- ja luonnonvaratehtävien JTS-ehdotuksen VM:lle.

4.2.6 Erillismomentit

Ministeriö tekee maakunnittaisen laskelman rahoituksen jakautumisesta vuoden 2019 tasossa momenteittain syksyllä 2017.

4.3 Simulointi YM:n hallinnonalalla

Ympäristöministeriöllä ei ole VM johtaman JTS –menettelyn lisäksi tarvetta käydä vuosittaista maakuntakohtaista neuvottelua maakuntiin sijoittuvien ympäristötehtävien osalta. YM lähtökohta on, että itsehallinnolliset maakunnat hoitavat JTS –neuvottelussa sovittujen voimavarojen puitteissa lainsäädännössä niille osoitetut tehtävät ilman vuosittaisia neuvotteluja. Maakuntien tehtävänä on integroida ympäristötehtävät maakuntien tehtäväkokonaisuuteen parhaaksi katsomallaan tavalla ja löytämään sitä kautta synergioita.

Tavoitteena on ympäristötehtävien osalta luoda aitoon vuorovaikutukseen perustuvia yhteistyömuotoja, jossa maakunta sekä sen päättäjät, alueen kunnat ja valtio yhdessä edistävät hyvää ympäristön tilaa ja toimivat kumppaneina. Kumppanuuteen perustuvia tilaisuuksia voidaan järjestää maakunnissa sekä maakuntien, että alueen kuntien aloitteesta. Keskeisenä kumppanuuteen perustuvana tiedolla johtamisen välineenä tulevat toimimaan mm. maakunnittaiset ympäristön tilan seurantatiedot ja niistä tehdyt katsaukset.

YM osalta huomioitavaa:

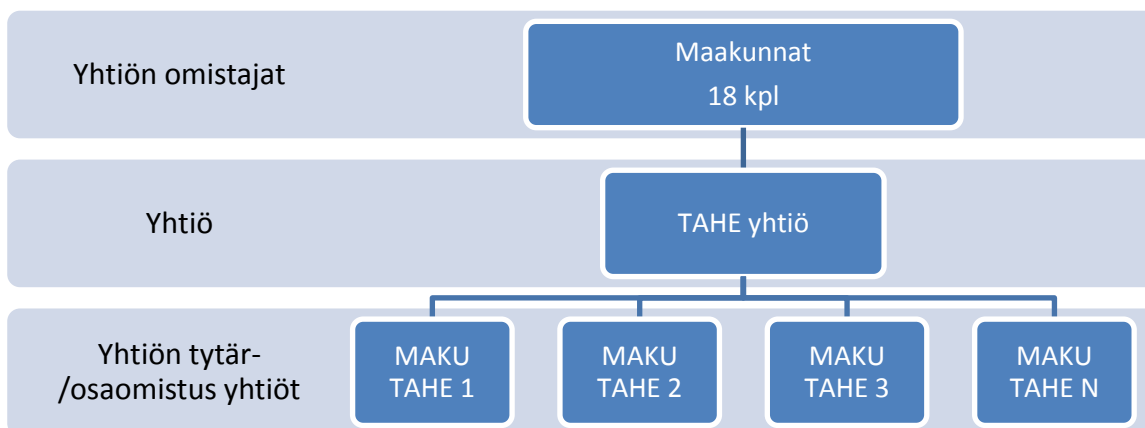
1. YM maakunnille osoitetut määrärahat ovat yleiskatteellisella momentilla.

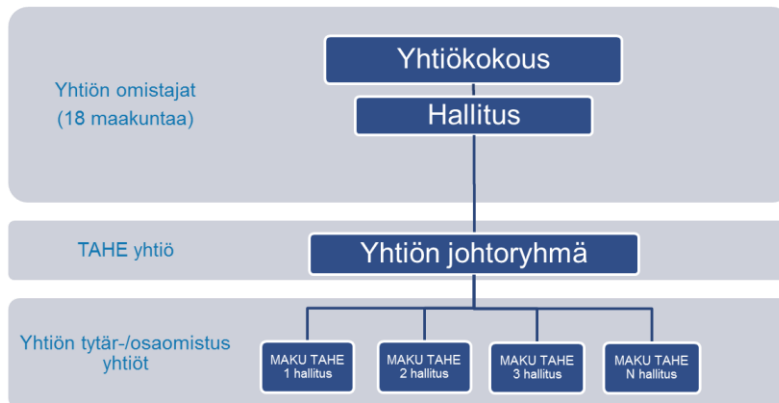
2. YM tuottaa JTS:n mukaisen tehtävien ja kustannusten välisen arvioinnin sekä tilannekuvan siten kuin se yleiskatteellisen momentin osalta päätetään tehdä.
3. YM osallistuu omien vastuidensa näkökulmasta myös muiden hallinnonalojen keskusteluihin, kuten TEM:n koordinoimaan aluekehittämisspätöksen valmisteluun sekä aluekehittämistä koskevaan keskusteluun.
4. Maakuntien tilannekuvan osalta voidaan hyödyntää ns. MAKUVAKU indikaattoreita.
5. Maankäyttö- ja rakennuslain, luonnonsuojelulain sekä vesien ja merenhoidon tehtävien hoitamisesta käydään substanssikysymyksiin liittyviä keskusteluja ja neuvotteluja. Nämä neuvottelut eivät kytkeydy määrävuosiin tai kalenteriajankohtiin eivätkä suoranaisesti maakunnan rahoitukseen vaan ovat osa normaalia tehtävän hoitoon liittyvää prosessia. Tarve käydä neuvotteluja vaihtelevat maakunnittain. Näitä ei ole tarkoituksenmukaista kytkeä simulointiin.
6. Lisäksi ympäristötehtävien osalta käydään tarvittavaa vuoropuhelua maakuntien ja kuntien kanssa Informaatio-ohjauksen, koulutuksen, vapaamuotoisten tapaamisten muodossa johdon ja asiantuntijoiden kesken

5 Simulointi palvelukeskuksissa

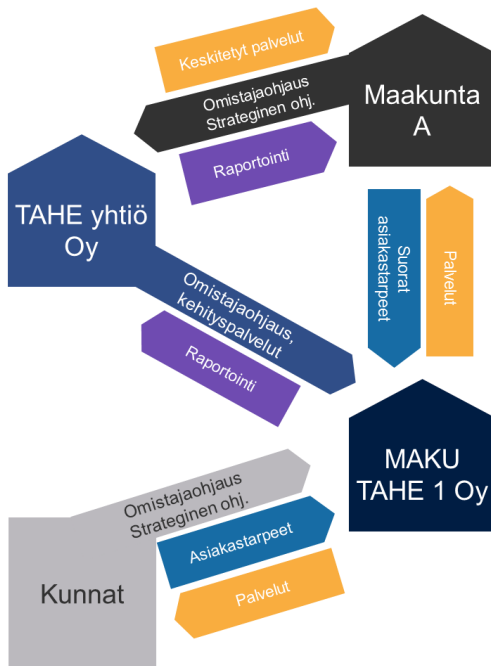
5.1 Henkilöstö- ja taloushallinnon palvelukeskuksen simulointi

TAHE Oy" on 1.1.2019 alkaen maakuntien omistama, jolloin ohjaus ja tavoiteasetanta tulee kokonaan maakunnilta. Taloussuunnittelun vuosikellon aikataulutuksessa tulisi huomioida se, että maakunnan tulisi käydä "TAHE Oy"n kanssa keskustelut palvelusopimuksesta ja muista kustannuksiin vaikuttavista seikoista, ennen kuin maakunta käy omat rahoituskeskustelunsa VM:n kanssa, jotta maakunnat osaavat huomioida talous- ja henkilöstöhallinnon kustannukset kokonaisuutena.

Omistus- ja ohjausmallin tavoitetila

5.1.1 Talouden simulointi

Maakuntien talous- ja henkilöstöhallinnon rahoitusta ja kustannuksia kannattaa jokaisen tahon simuloida omasta näkökulmastaan ja kokonaisuutena, jotta simulointi hyödyttää täysimääräisesti simulointiin osallistuvaa tahoja. Näin ollen

- Maakunnat tekevät simuloinnin oman kokonaisuutensa näkökulmasta eli sisällyttävät myös talous- ja henkilöstöhallinnon kustannukset oman maakuntansa simulointiin.
- "TAHE Oy" tekee simuloinnin sekä pelkän "TAHE Oy"n että koko TAHE-konsortion näkökulmasta.

- "TAHE Oy"n oman toiminnan kulut koostuvat lähinnä henkilöstöku-
luista, vuokrista, palvelujen ostoista jne. Kulut sisältävät toiminnan pe-
ruskulut sekä kehityksen.
- TAHE-konsortion simulointiin sisällytetään myös maakunnallisilta ta-
lous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksilta (MAKU TAHE Oyiltä)
hankitut talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut.
- "TAHE Oy" sisällyttää omaan simulointiin muilta palvelukeskuksilta
(Maakuntien Tilakeskus, ICT palvelukeskus) hankitut hallintopalvelut.
- Käyttövelvoitteen piiriin kuuluvien peruspalveluiden osalta simulointi
on helpompaa. Lisäpalveluiden osalta simulointiin sisältyy enemmän ar-
vionvaraisuutta.

Simulointiin otetaan mukaan ja tarvittaessa arvioidaan vain maakuntiin siirtyvä osuus, kuntiin jäävät talous- ja henkilöstöhallinnon tehtävät jätetään simuloinnin ulkopuolel-
le. Rahoitustaso muunnetaan v. 2019 tasoksi suhteuttamalla nykytaso vuoden 2019
kehyyksiin.

Simuloinnin toteutukseen pyritään irrottamaan henkilöitä KEHA-keskuksesta sekä
TAHE-palvelukeskuksen valmisteluryhmistä, mm. projektiryhmästä. Selvitettäessä
maakuntien palvelukeskusten talous- ja henkilöstöhallinnon kustannuksia pyritään
hyödyntämään Deloitte'n vuoden vaihteessa 2016 - 2017 toteuttamaa nykytilaselvitys-
tä. Yhtenä vaihtoehtona on, että maakunnallisten palvelukeskusten osuutta talous- ja
henkilöstöhallinnon kustannuksista (sis. tietojärjestelmäkustannukset) simuloidaan
esim. kolmen erilaisen maakunnallisen palvelukeskuksen kautta ja saatua tulosta hyö-
dynnetään valtakunnallisesti.

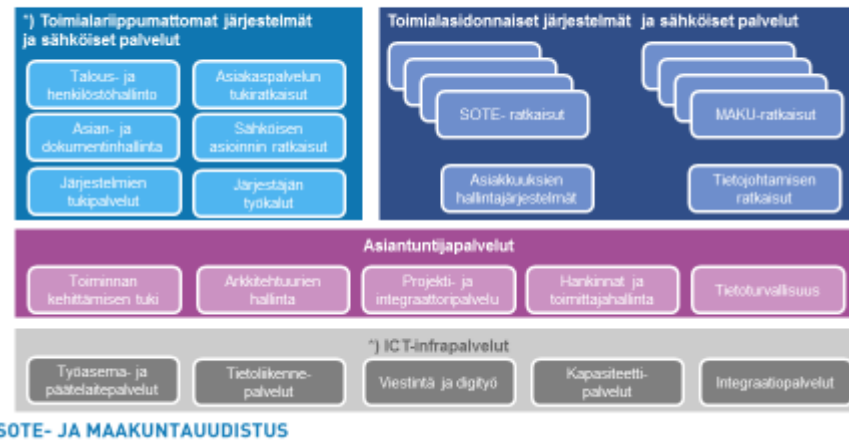
Ministeriöiden "rahoituspäätöksissä" tulee, myönnettävän rahamäärän lisäksi, lukea
ainakin mahdollinen seurantatarve. Seurantatarve, mahdolliset kriteerit rahankäytölle
sekä mahdollinen raportointitarve tulisi ilmoittaa jo "rahoituspäätöksissä".

5.2 ICT-palvelukeskuksen simulointi

ICT-palvelukeskuksen tehtävänä on tuottaa tietotekniikka-, tietojärjestelmä-, tietohal-
linto- ja integraatiopalveluja sekä näihin liittyviä kehittämispalveluja.

Palvelutarjooman alueet

*) Käyttövelvoitteen piirissä

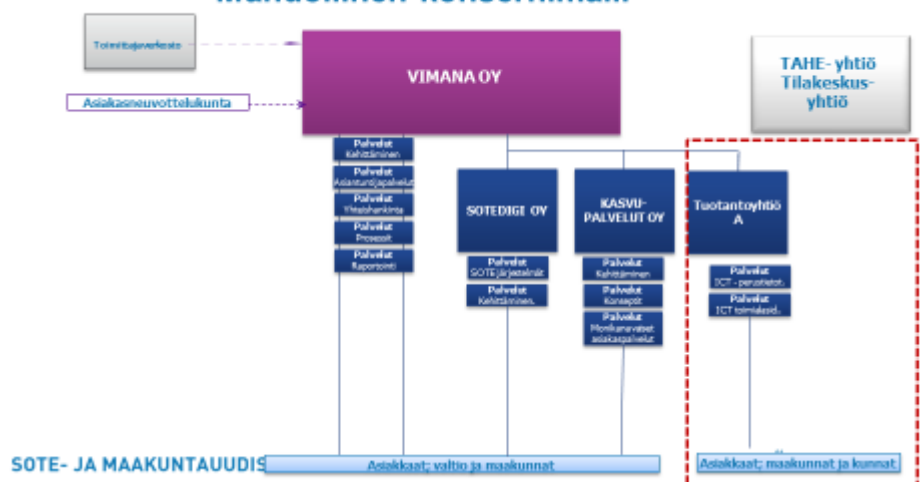

Tarkoituksena on ICT-palvelukeskuksen osalta simuloinnin aikana täsmentää ja tuoda ajantasaista tietoa taloussimulaatioryhmän käyttöön sitä mukaan kun päätökset ja linjaukset palvelukeskuksen toiminnasta etenevät. Palvelukeskuksen liiketoimintasuunnitelma ja investointilaskelmat valmistuvat kesäkuun 2017 loppuun mennessä.

Palvelukeskus perustetaan kahdessa vaiheessa siten, että ensimmäisessä vaiheessa ennen 1.7.2017 valtio merkitsee koko yhtiön osakekannan ja yhtiö alkaa rakentaa palveluitaan. Toisessa vaiheessa omistus siirretään maakunnille siten, että valtiolle jää 10 % omistusoikeus ja erilajinen osakesarja, joka tuottaa päätösvalan maakuntalaissa erikseen säädetyissä asioissa. Maakuntien keskinäiset omistussuhteet määräytyvät maakuntalain mukaan. Toisessa vaiheessa toteutetaan myös muutokset yhtiön pääomaan ja yhtiöjärjestykseen siten, että yhtiö voidaan siirtää maakunnille 1.1.2019.

Yhtiö rakenne tulee olemaan konserni, jossa ICT-palvelukeskuksen tytäryhtiöksi perustetaan ns. Kasvupalvelu-yhtiö sekä SOTE-ICT/Digi kehittämissyhtiö.

Mahdollinen konsernimalli

Valtio rahoittaa palvelukeskuksen toiminnan vuoteen 2019 saakka.

Kunkin maakunnan valmisteluorganisaatio päättää, miten ICT- palvelut järjestetään olemassa olevien rakenteita ja tuottajia käyttäen. Palvelukeskusvalmistelussa käydään jokaisen maakunnan kanssa erikseen läpi palveluiden tuotantorakennetta.

Palvelukeskus tai palvelukeskuksen valmisteluorganisaatio on mukana tekemässä maakuntakohtaista tiekarttaa.

Palvelukeskukseen voidaan keskittää asiantuntijapoolia avustamaan muutoksessa Maakuntien ICT- palvelukeskus pystyy tuottamaan joitain rajattuja palveluja sille pääosin valtiolta siirtyvien sopimusten puitteissa. Näistä on yhteisesti päätettävä – rahoitus valtiolta.

Palvelukeskuksella on omaa henkilöstöä toimintansa kannalta keskeisissä asiantuntija-tehtävissä ja palvelutuotannon järjestämisessä.

Alihankintaverkoston kuuluvat kilpailutetut palvelutoimittajat joko uusien kilpailutusten tai siirtyneiden sopimusten kautta.

Palveluntoimittajia voivat olla myös erikseen perustettavat tytäryhtiöt tai nykyiset kunta/kuntayhtymäomisteiset inhouse- yhtiöt tietyin järjestelyin. Palvelut pyritään hyödyntämään olemassa olevia rakenteita, jos ne ovat tarkoituksenmukaisia ja turhia investointeja pyritään välttämään.

Yhteishankintastatus mahdollistaa suuruuden ekonomian käytön maakuntien ICT-hankinnoissa kevyellä tavalla. Puitejärjestelyissä mahdollistetaan usean toimittajan käyttö jotta jokin toimittajista ei saisi monopoliasemaa. Komissio kohdistuu maakuntien eduksi palvelukeskuksen kautta, tällä on vaikutusta palvelukeskuksen rahoitustarpeeseen.

Vuodesta 2019 alkaen palvelukeskus tulee rahoittamaan toimintaansa palvelumaksuilla. Lisäksi tuloja tulee hankintoihin liittyvistä komissioista. ICT-kustannukset ovat jo nyt osa maakuntien kustannuksia. Palvelukeskuksen tavoitteena on pidemmällä aikavälillä erityisesti perustietotekniikkakustannusten aleneminen. Tietojärjestelmien osalta tulee erikseen selvittää se prosessi, jolla valtiolta (ja kunnilta) maakunnille siirtyviin tehtäviin liittyvät tietojärjestelmät ja niiden rahoitus ja muut prosessit huomioidaan riittävästi. Nämä tietojärjestelmät ovat jo nyt pitkälti keskitettyjä ja niitä on lähes kaikilla hallinnonaloilla. TEM:n kasvupalveluiden osalta asia on valmistelussa ja KEHA ja uusi palvelukeskus huolehtivat ELY/TE- järjestelmien käytön mahdollistamisesta maakunnan verkosta ja sovittujen palvelujen siirrosta.

Yleisesti maakuntien tulisi käydä ICT-palvelukeskuksen kanssa keskustelut palvelusopimuksesta ja muista kustannuksiin vaikuttavista seikoista, esimerkiksi investointitarpeista, ennen kuin maakunta käy omat rahoituskeskustelunsa VM:n kanssa, jotta maakunnat osaavat huomioida ICT-kustannukset kokonaisuutena.

Taloussimulaatiossa ICT-palvelukeskus tukee maakuntia ICT-kokonaisuuden osalta ja tehtäviinsä liittyen valmistelee ministeriöiden ja VM:n kanssa palvelukokonaisuutta, joka tarkentuu simuloinnin aikana.

5.3 Toimitilapalvelukeskuksen simulointi

Maakuntien tilakeskus Oy on perustettu 30.1.2017 Senaatin tytäryhtiöksi. 1.1.2019 yhtiö siirtyy maakuntien (18 kpl) omistukseen. Yhtiön lopullinen organisaatiomuoto ei ole vielä valmis.

Maakuntien tilakeskus vuokraa omasta taseesta		Maakuntien tilakeskus edelleen vuokraa muiden taseesta		Maakuntien tilakeskus edelleen vuokraa siirtymäkaudeksi
Sairaanhoitopiirit 20 kpl, 2,4 Mm2 Karkea vuokra-arvio n. 450 M€/v		ELY-keskus 15 kpl TE-toimisto 83 kpl Sopimuksia 264, 192.000 m2 27,5 M€/v		Kuntien perusterveydenhuollon tilat • Terveyskeskukset, sairaalat • Lasten neuvolat, muut Karkea neliöarvio 3,3 Mm2 Karkea vuokra-arvio 500 M€/v
Erityishuoltopiirit 17 kpl, 0,6 Mm2 Karkea vuokra-arvio n. 150 M€/v		Ympäristöterveys Alue-kehittäminen Tienpito- ja liikennesuun. Maaseudun keh. ja lomitius		Kuntien sosiaalitoimen tilat • Vanhustenhoito, vammaispalvelut • Lastensuojelu, asumispalvelut • Muut Karkea neliöarvio 3,4 Mm2 Karkea vuokra-arvio 450 €
Maakuntien liittojen kiinteä omaisuus				Pelastustoimen tilat • Kunnilla paloasemia n. 600 kpl • Muita paloasemia n. 100 kpl • Karkea vuokra-arvio 100 M/€
Vesistö rakenteet Pääosin Pohjanmaalla olevia patorakenteita Karkea vuokra-arvio 5 M€/v		Karkea vuokra-arvio • omasta taseesta 600 M€/v • edelleenvuokraus 1 100 M€/v • Yhteensä 1,5 Mrd€/v		

Maakuntien tilakeskus Oy:n omistukseen siirtyvät sairaanhoito- ja erityishuoltopiirien omistamat rakennukset, maakuntien liittojen kiinteä omaisuus sekä vesistö rakenteet. Lisäksi yhtiö edelleen vuokraa ELY-keskusten, TE-keskusten, ympäristöterveyden, alue-kehittämisen, tienpito- ja liikennesuunnittelun sekä Maaseudun kehitys ja lomitius-toimintojen tarvitsemia tiloja. Maakuntien Tilakeskus Oy edelleen vuokraa siirtymäkaudeksi myös kuntien perusterveydenhuollon ja sosiaalitoimen sekä pelastustoimen tilat.

Palvelulupauksen mukaisesti yhtiö vuokraa omistamiaan toimitiloja ensisijaisesti maakuntien käyttöön ja vastaa näiden kiinteistöjen ylläpidosta. Yhtiö toteuttaa ja rahoittaa kiinteistöihin tehtävät investoinnit kiinteistöihin, joista on vuokrasopimus maakunnan ja tilakeskuksen välillä.

Tilakeskus ja maakunta tekevät rakennuskohtaiset, pitkäaikaiset, indeksisidonnaiset kokonaisvuokrasopimukset. Maakunnan vuokra sisältää korvauksen pääomakustannuksista ja kiinteistön ylläpitokustannuksista. Yhtiö voi tarjota lisäpalveluita erillistä korvausta vastaan.

Simuloinnin aikana palvelukeskus tuottaa maakunnittain vuokratiedot ja rajanvedon siitä, mitä toimintoja (=kustannuksia) vuokriin sisältyy (kiinteistöhuoltoon, investoin-

teihin ym. liittyvät tilakeskukselle siirtyvät tehtävät) lokakuun loppuun mennessä. Edelleenvuokraukseen liittyvät vuokra-arviot pystytään tuottamaan vuoden 2017 loppuun mennessä. Arvioiden tarkkuudet riippuvat oleellisesti kunnilta vuokrattavista tiloista kerättävien tietojen kattavuudesta ja laadusta. Lopulliset maakunta- ja kohdekohtaiset vuokralaskelmat pystytään tuottamaan kevään 2018 aikana.

6 Simulointi maakunnissa

Maakuntien kannalta simuloinnin tärkein tavoite on varmistaa tuloslaskelman (maakuntataso) tasapainoisuus:

- tulorahoituksen taso (valtion rahoitus, asiakasmaksut), asiakasmaksujen arviointi ml. maakuntien yhdessä hoitamat tehtävät
- toimintamenot
  - selvitetään koetalousarvion avulla (tilinpäätös 2016 ja TA2017)
- simulointi (toimintakulut) ulotetaan maakunnassa maakuntalain 6§:n mukaisiin tehtäviin sekä maakuntahallintoon. Oletuksena on, että palvelukeskusten ostot sisältyvät em. tehtävien kustannuksiin.

Simuloidaan lisäksi rahoituslaskelma (maakuntataso), johon sisältyvät investointisuunnitelma sekä vieraan pääoman lisäykset/vähennykset. Tämän perusteet valmistellaan yhdessä VM:n ja palvelukeskuksen kanssa.

Käytettävien tunnuslukujen simulointi/valmistelu tapahtuu syksyllä valmistuvien työryhmätöiden ja ohjaussimulaatioiden perusteella.

6.1 Simuloinnin toteutus ja aikataulu maakunnissa

Kesä-syyskuu 2017

Talouden simuloinnin ohjeistus ja koordinointi (VM)

Toteutus jokaisessa maakunnassa, vastuuhenkilön nimeäminen

Maakuntatalouden neuvottelukunnan ja Kilan K&M-jaoston alustavat suositukset sekä neuvonnan yhteensovitus ministeriöiden ja Kuntaliiton kesken

Syys-marraskuu 2017

JTS-neuvotteluja edeltävät tilannekuvavalmistelut ja ohjeistukset

Keskustelujen toteutus (STM, SM ja TEM koordinoivat)

Marraskuu 2017- maaliskuu 2018 (JTS-neuvottelut)

JTS-neuvottelujen ohjeistus (VM)

Väliaikaishallinnon pj.

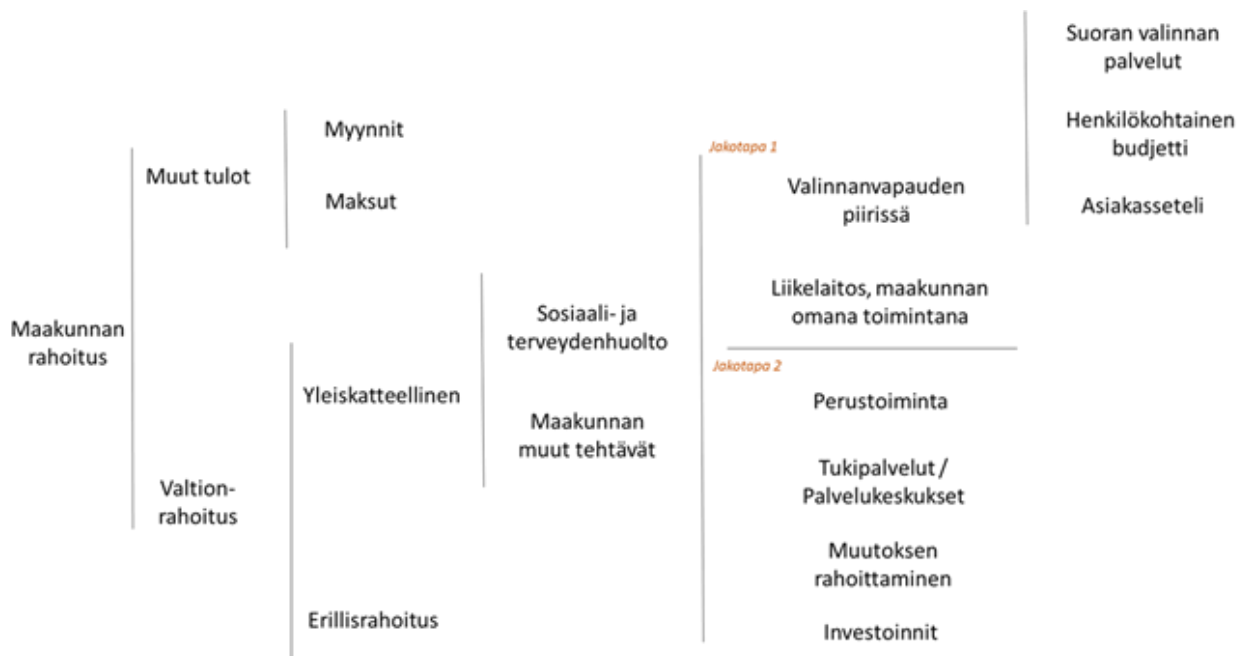
Väliaikaishallinto/Toimialueiden vastuuvalmistelijat (Liikelaitos, toimialueet)

Väliaikaishallinto/Talouden vastuuhenkilö (yhteyshenkilö)

Varsinaiset neuvottelut, kevät 2018

Maakuntahallituksen pj.

Maakuntajohtaja
Toimialojen nimetyt vastuuviranhaltijat
Talousjohtaja (yhteyshenkilö)

Kaavio maakunnan talouden simuloinnin tavoitetilasta

6.2 Maakuntien näkökulmasta huomioitavaa

Teema-ministeriökohtaisten JTS-neuvottelujen edeltävien keskustelujen käyminen yksittäin kunkin ministeriön toimesta nähdään maakuntien näkökulmasta liian raskaana prosessina. Esitys:

- STM:n koordinoimana sote-palvelujen tilannekuva (Sote, Ensihoito, YTH)
- TEM:n koordinoimana aluekehityksen tilannekuva (TEM, LVM, MMM, YM, OKM)
- SM:n kanssa pelastuksen ja kokonaisturvallisuuden ohjauskeskustelu

Maakunta on yksi oikeushenkilö, jolla on useita ”liiketoiminta-alueita”.

Neuvotteluprosessia/neuvottelujen agenda tulisi tiivistää ja käydä neuvottelut kustannustehokkaasti maakunnan johdon kanssa.

Simulaatiotyöskentely käyntiin jokaisessa maakunnassa 6/2017.

Alustava tieto Kilan maakuntajaoston suosituksesta budjetoinnin rakenteeksi?

Alustava mittaristosuositus ”maakuntamittareista” VM&STM:ltä.

7 Simuloinnin tapahtumat aikajanalla

Aloitustilaisuus pidetään elokuussa tai heti kun väliaikaishallinnot ovat aloittaneet.

Ohjausta koskevat tapahtumat ajoittuvat syys-lokakuusta marras-joulukuulle ja niille yritetään löytää keskenään sellainen aikataulu, että voidaan myös käytännössä pohtia eri keskustelujen ja neuvottelujen keskinäisiä sidoksia.

Syyskuu: Pelastustoimen 1. Työpaja, ruoka- ja luonnonvarakeskustelut maakuntien kanssa alkavat

Lokakuu: aluekehityksen työpaja, yleiskatteisen rahoituksen ja erillisrahoituksen laskelmat vuoden 2019 tasossa

Marraskuu: Sote-ohjausneuvottelu, pelastustoimen 2. Työpaja, aluekehityksen tilannekuvakeskustelu, maakuntalain mukaisen neuvottelun työpaja, ruoka- ja luonnonvarakeskustelut maakuntien kanssa päättyvät

Joulukuun: pelastustoimen neuvottelut, ministeriöiden välisen yhteistyön työpaja

Tammihelmikuun: Yleiskatteisen rahoituksen pitempi trendilaskelma

Maakuntien koetalousarviot ja niiden vieminen syvemmälle tapahtuu marraskuun huhtikuun välissä niin, että työ tukee vuoden 2019 maakuntien talousarvioiden laadintaa. Dokumentointi ja vertailulaskelmat vuoden 2018 todellisuuteen tehdään huhtitoukokuussa.

Palvelukeskukset toimittavat omat arvionsa ”hintalapuistaan” maakunnille ennen vuoden vaihdetta.

8 Simuloinnin dokumentointi

Simulointi dokumentoidaan muistioon, joka sinällään on julkinen ja jaetaan simulointiin osallistuneille. Sitä ei kuitenkaan julkaista julkaisusarjassa. Muistion osia voidaan jakaa jo heti niiden valmistuttua.

Tiedot kerätään dokumentointia varten simuloinnin edetessä.

Muistion rakenne voi olla pääpiirteissään seuraava.

1. Johdanto ja kuvaus simuloinnin tavoitteista sekä toteuttamisesta
2. Yleiskatteiseen rahoitukseen liittyvät laskelmat kriteereineen
  - a. Sote-rahoituksen määräytyminen ja jakautuminen kriteerien perusteella
    - i. Simuloinnissa käytetyt kriteerien arvot

- b. Maku-rahoituksen määräytyminen ja jakautuminen kriteerien perusteella
    - i. Simuloinnissa käytetyt kriteerien arvot
  - c. Siirtymäajan laskenta ja vaikutus rahoitukseen sekä simuloinnin summat
  - d. Yleiskatteisen rahoituksen skenaario siirtymäaikana
3. Erillismomentit ja niiden rahoitus maakunnissa
    - a. MMM hallinnonalan momentit
    - b. LVM hallinnonalan momentit
  4. Sote-ohjauksen simulointi
  5. Alueiden kehittämisen tilannekuvakeskustelujen simulointi
    - a. Simuloinnin toteutus
    - b. Kokemukset/johtopäätökset simuloinnista
  6. Pelastustoimen ohjauksen simulointi
  7. MMM hallinnonalan ohjauksen simulointi
  8. JTS-neuvottelujen (VM-maakunta) simulointi
    - a. Simuloinnin toteutus
    - b. Kokemukset/johtopäätökset simuloinnista
  9. Vuotta 2019 koskevien keskustelujen ja neuvottelujen kokemukset
  10. Yleiskuvaus simuloinnin toteuttamisesta maakunnissa
  11. Maakuntien talousarviosimulaatiot
    - a. Kunkin maakunnan osalta esitys?
    - b. Kokemukset ja havainnot maakuntien talousarvion laadinnasta
  12. Palvelukeskuksille maksettavat palvelut ja niiden perusteet simuloinnissa
    - a. Tilakeskus
    - b. ICT-keskus
    - c. TaHe-keskus
  13. Maakuntien simuloimat sisäiset ohjaustoimenpiteet
    - a. Maakunnittaiset esitykset
    - b. Yhteenveto edellisistä
  14. Maakuntien budjetoinnin ja talouden erityiskysymyksiä
    - a. Valinnanvapauden toteuttamiseen liittyvät budjetointikysymykset
      - i. Tuottajien rahoitus
    - b. Valtionosuuksien maksatuksen rytmitys
    - c. Liikelaitoksen talouspäätökset
    - d. Yms yms
  15. Johtopäätökset ja ehdotukset simuloinnin perusteella